

Največja števila sivih čapelj, ki sem jih opazoval v Sloveniji, izvirajo iz jesenskega obdobja ob praznjenju zadrževalnika Medvedce (UTM WM53). Dne 1.11.1997 je bilo tod 386 osebkov. Naslednja jesen je postregla s še večjimi števili: dne 17.9. jih je bilo 228 in dne 23.10.1998 kar 456. Ptice so se zadrževale v jati na blatnih površinah in počivale skupaj z 243 velikimi belimi čapljami (slika 1). Ocenjujem, da vzrok za takšno zgostitev ni bil zgolj razpoložljivi ribji plen, marveč tudi ali pa predvsem varnost zaradi nedostopnosti blatnih površin velikosti kar 97 hektarjev.

Borut Štumberger, SI-2282 Cirkulane 41, Slovenija, e-mail: stumberger@siol.net

PLEVICA *Plegadis falcinellus*

Glossy Ibis – 15 individuals seen flying on 15 Jul 2009 in E direction over Medvedce reservoir (UTM WM53, NE Slovenia). Glossy Ibis had been previously observed in NE Slovenia only three times, one record originating from Medvedce reservoir. This is the largest flock hitherto recorded in Slovenia.

Dne 15.7.2009 sem na vodnem zadrževalniku Medvedce (UTM WM53) opazoval ptice, ko mi je v vidno polje objektiva priletela jata temnih ptic. Sprva sem mislil, da so kormorani, a je pogled skozi teleskop razkril, da gre za plevice. V jati je bilo kar 15 osebkov. Najprej so zadrževalnik preleteli, kasneje pa odleteli v smeri proti Ptujju. Plevica je v SV Sloveniji zelo redek preletnik. Razen na zadrževalniku Medvedce je bila opazovana le na Račkih ribnikih (BRAČKO & JANŽEKovič 1992) in bazenih tovarne sladkorja pri Ormožu (BOŽIČ 1998). Na zadrževalniku je bila pred opisanim opazovanjem zabeležena enkrat (BORDJAN 2005, BORDJAN & BOŽIČ 2009). Iz objavljenih podatkov je razvidno, da se plevica v Sloveniji pojavlja posamič ali v manjših skupinah do štirih osebkov (KOMISIJA ZA REDKOSTI 1993, SOVINČ 1995, 1997 & 1999, BOŽIČ 2001B, SMOLE 2002, BORDJAN 2005, KMECL 2005), tako da je opazovanje večje jate izjemno tudi v tem pogledu.

Alen Ploj, Rošpho 10 e, SI-2000 Maribor, Slovenija, e-mail: milan.ploj@triera.net

RJASTA KOZARKA *Tadorna ferruginea*

Ruddy Shelduck – one individual foraging amongst waders at Lake Cerknica (UTM VL47 & VL56, central Slovenia) on 15 Apr 2008. Three presumably juvenile individuals observed at Lake Ormož and nearby water basins (UTM WM83 & WM93, NE Slovenia) on 22 Aug 2008. Four presumably first-year individuals observed between 22 and 28 Nov 2008 in a small water body left after the Medvedce reservoir had dried out (UTM WM53, NE Slovenia). The origin of the birds is unknown, although on the basis of the time of observation, their unusual shyness and lack of any visible markings, wild individuals could not be ruled out. Two records of escaped birds were also made: long-staying individuals at Most na Soči (UTM VM01, NW Slovenia) and Šentlenart (UTM WL48, S of Brežice, SE Slovenia) in 2005 and 2007, respectively; the record was confirmed by the National Rarities Committee – KRED (4th–6th record for Slovenia after 1 Jan 1950 – category D).

Slika 2 / Figure 2: Rjasta kozarka / Ruddy Shelduck *Tadorna ferruginea*, 15.4.2008, Cerkniško jezero Foto: D. Bordjan

Slika 3 / Figure 3: Rjasta kozarka / Ruddy Shelduck *Tadorna ferruginea*, 22.11.2008, zadrževalnik Medvedce Foto: D. Bordjan

Rjastih kozark smo ornitologi bolj kot iz Slovenije vajeni iz Azije in Afrike, kjer je to ponekod pogosta in številna vrsta. V Sloveniji ima status redke vrste, ki je bila do leta 2001 opazovana samo trikrat (Božič 2001c): dvakrat na Ormoškem jezeru (ŠTUMBERGER 1996A) in enkrat na akumulacijskem jezeru HE Moste pri Medvodah (MATIJEJEV & VETELJ 1984). Podatek iz Medvod in en podatek z Ormoškega jezera sta iz marca, drugi podatek z Ormoškega jezera pa iz meseca septembra. Porekla opazovanih kozark ni bilo mogoče zanesljivo ugotoviti, tako da je vrsta v seznamu ugotovljenih ptic Slovenije uvrščena v kategorijo D (Božič 2001c). Kasneje sta bila zbrana še dva podatka o pticah, ki zanesljivo izvirajo iz ujetništva. Leta 2005 smo udeleženci skupinskega popisa ob akumulaciji Most na Soči (UTM VM01) večkrat opazovali par rjastih kozark, ki je posedal na varovalni ograji lokalne ceste. Verjetno isti par je bil opazovan že v času štetja vodnih ptic januarja 2005 (Božič 2005). Leta 2007 se je en osebek vse leto zadrževal na glinokopih Šentlenart pri Brežicah (UTM WL48). Najpogosteje je plaval skupaj z moškatno bleščavko *Cairina moschata* in se glasno oglašal. Občasno je tudi preganjal labode grbce *Cygnus olor*. Morebitno gnezdenje ni bilo ugotovljeno (D. KLENOVŠEK osebno). Leta 2008 sva rjasto kozarko opazovala trikrat. Zaradi okoliščin in vedenja ptic sklepava, da v vseh primerih obstaja možnost, da je šlo za prostoživeče osebkke. Vtise najinih opazovanj sva strnila takole: » Prvič sem se v letu 2008 z rjasto kozarko srečal med rednim monitoringom vodnih ptic na Cerkniskem jezeru dne 15.4. Ko sem opazoval ptice na območju Dolenjskih blat med Dolenjim jezerom in Dolenjo vasjo (UTM VL 47), sem nad vodo s precejšnje razdalje opazil rjasto obarvano raco z veliko belino v perutih. S te razdalje nisem mogel jasno videti, ali gre za rjasto kozarko ali podobno nilsko gos *Alopochen aegyptiacus*, ki se v zadnjih letih vse pogosteje pojavlja v Evropi. K sreči sem jo kasneje opazil še na drugi strani jezera pod Lipsnjem (UTM VL56). Tam se je v plitvinah na robu poplavljenih travnikov prehranjevala skupaj s togotniki *Philomachus pugnax* in več vrstami martinčev. Ko sem se ji želel približati, da bi jo fotografiral, se je hitro splašila in skupaj s pobrežniki odletela. Kljub temu mi je uspelo narediti dokumentarno fotografijo (slika 2) (D. Bordjan). Dne 22.8.2008 sem štel vodne ptice na Ormoškem jezeru (UTM WM 83). Neobičajno nizka gladina je na zgornjem delu jezera razkrila obsežne gole blatne površine. Na njih ter v plitvi vodi so se prehranjevale številne race, liske *Fulica atra* in pobrežniki. Med pregledovanjem večje skupine rac sem zagledal tri rjaste kozarke, ki so počivale na robu blatne površine. Čez nekaj časa se je celotna jata splašila in odletela proti bazenom tovarne sladkorja Ormož (UTM WM93). Tam sem kozarke ponovno opazoval čez približno dve uri in si jih dobro ogledal. Kljub temu da med letom nisem bil pozoren na obarvanost bele lise v peruti, na podlagi blede oranžne barve perja, zlasti na zgornjem delu telesa, domnevam, da so bili opazovani osebki mladostni (L. Božič). Zadnje opazovanje v letu 2008 je prav tako iz SV Slovenije.

Dne 22.11.2008 sem se mudil na zadrževalniku Medvedce južno od Pragerskega (UTM WM53). Pozni jesenski čas vedno prinese kakšno zanimivost, tako da sem bil poln pričakovanj. Zadrževalnik je bil skoraj prazen, večja vodna površina se je razprostirala samo ob celotnem severnem in vzhodnem nasipu. Večina vodnih ptic se je gnetla na tej edini večji preostali vodni površini. V osrednjem delu zadrževalnika je ostalo še nekaj plitvih mlakuž, ki so bile večinoma brez življenja. Na eni izmed teh sem kmalu zagledal štiri počivajoče oranžne postave. Brez večjih težav sem jih določil za rjaste kozarke. Ko sem po nasipu prišel v njihovo bližino, sem jih fotografiral (slika 3), vendar se jim nisem dodatno približal, ker so postale zavoljo moje navzočnosti vidno vznemirjene. Vsi štirje osebki so verjetno bili prvoletni osebki, brez črnega ovratnika, značilnega za samce, in z medlim belim vzorcem v peruti. Omenjeni vzorec je sicer pri odraslih samicah snežno bel. Verjetno isti osebki so se tukaj zadrževali vsaj do 28.11., ko jih je opazoval A. Koren (D. Bordjan). Posamezni pari rjastih kozark, ki v zadnjih desetletjih redno gnezdiijo v Srednji in Zahodni Evropi, izvirajo iz ujetništva (BAUER *et al.* 2005). Ponekod, na primer v Švici, je vrsta že naturalizirana (MAUMARY *et al.* 2007). Nam najbližja prostoživeča populacija rjaste kozarke gnezdi ob obalah Črnega in Egejskega morja, kjer se je njena številčnost močno zmanjšala (HALLMANN *et al.* 1997, BIRDLIFE INTERNATIONAL 2004). Osebki iz severnih delov areala se selijo na daljše razdalje. Gnezdišča zapustijo do sredine septembra, povratna selitev pa se začne marca in zaključijo aprila (CRAMP 1986). Ponekod v Evropi so bila v preteklosti zabeležena opazovanja prostoživečih ptic, večino novejših podatkov pa pripisujejo ubežnicam oziroma namerno spuščeni osebkom. Manjša invazija, ki je domnevno vključevala prostoživeče osebkke, je bila zabeležena leta 1994 (SNOW & PERRINS 1998, BAUER *et al.* 2005). Opisana opazovanja iz leta 2008 se časovno ujemajo z obdobjem selitve vrste. Glede na čas pojavljanja, za ubežnice neobičajno plahost opazovanih osebkov in dejstva, da na njih ni bilo opaziti nobenih označb, dopuščava možnost, da sva opazovala rjaste kozarke iz prostoživeče populacije. Podatek je potrdila Nacionalna komisija za redkosti – KRED (4.–6. zapis za Slovenijo po 1.1.1950 – kategorija D).

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI–2204 Miklavž na Dravskem polju, Slovenija, e–mail: dejan.bordjan@gmail.com

Luka Božič, DOPPS – Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Kamenškova 18, SI–2000 Maribor, Slovenija, e–mail: luka.bozic@dopps.si